

egy részes, középhosszú dokumentumfilm, szociográfia, folyamatkövetés, tényfeltárás, rendszerváltás, vállalkozás, cigány származás, előítélet, árvaság, állami gondozás, asztalosmester, műemlék-felújítás, Marcali

A lépcső

Rendező: Gyarmathy Livia

1995

67'

színes, video

„Rostás Árpád asztalos apátlan-anyátlan cigánygyerekként különböző intézetekben nőtt fel. Eltitkolja múltját, származását, mert nem akar szeretetet kunyerálni; céljaiért mindig megküzdött, s meg is akar küzdeni.

Szereti mesterségét, nagyra törő álmai vannak, s íme a lehetőség: a műemlék marcali kórház rekonstrukciójánál megpályázza s megnyeri a fa elemek megtisztítását. Munka közben derül ki, hogy sokkal többről van szó: a felület alatt elkorhadt a lépcső. Hirtelen vállalkozóvá kell válnia, embereket felfogadnia, ráadásul tőkével, kapcsolatokkal kellene rendelkeznie. Rostás Árpád elkerülhetetlenül belebukik vállalkozásába...” (*Filmévkönyv 1995 – a magyar film egy éve*, Szerk.: Somogyi Lia, Magyar Filmintézet,1995.)

„Milyen mélységes bennünk az előítéletek döggútja, talán épp a legszelídebb film tudja legpontosabban elmondani. *A lépcső* (Gyarmathy Livia, 1994) vérlázító dokumentuma annak, hogyan kénytelen fordított Peter Schlemilként magával hurcolnia minden cigánynak az előítéletek árnyékát. A film hőse tehetséges, szorgalmas asztalos, akiből a ritka műgond, tehetség és a bizonyítani vágyás restaurátort faragott. Elvállalja egy vidéki kórház mives, védett falépcsőjének helyreállítását, meglehetősen rossz feltételekkel (vállalkozónak korántsem olyan jó, mint faszobrásznak, asztalosnak, túl jóhiszemű és becsületes), a beígért pénzek késnek, a munkásai két hónapig ingyen, szolidaritásból segédkeznek neki. Miközben éjszakákat töpreng és dolgozik át, hogyan lehetne minél szebben teljesíteni a feladatot, a bizalmatlanság hínárja mind sűrűbben körbefonja: az nem lehet, hogy egy cigány ne lopjon, s ne legyen kontár. A megrendelő hivatal csupa jóra való hivatalnokból építészből, műemlékesből áll, nem hajtja őket gonoszság vagy rasszista előítélet, épp csak a jogosnak érzett bizalmatlanságnak engednek. Egyikük feje felett az Egyesült Európa aranycsillagos lobogója kéklík. Jó arc, európeér fej magyarázza a bizonyítványt, csak egy nincs benne, hogy odajussunk, előbb a legnagyobb kisebbséggel, a társnemzetünkkel kellene egyesülnünk. Nem a rasszizmus fogja vesztünket okozni, hanem ez az egészen mindennapos „jólértesültség”, miszerint a cigány tisztessége csak álca, alatta évszázados tolvajöszton és lustaság örvénylik.” (Részlet Schubert Gusztáv *Fekete lyuk* c. elemzéséből, Filmvilág, 1999/ 01.)

Operatőr: Bognár Endre, Varjasi Tibor

Zene: Darvas Ferenc

Vágó: Koncz Gabriella

Hang: Schelb Gyula

Gyártó: Szécsy Attila, Atinay György

Producer: Római Róbert, Buglya Sándor

Magyar Televízió Dokumentum Műsorok Stúdiója – Dunatáj Alapítvány